

взаємодію деталей, пам'ятати про освітлення і тон та пластичне опрацювання деталей, а головне - про підпорядкування їх загальному цілому.

У процесі закінчення роботи над довготривалим рисунком голови з живої натури, слід уважно порівняти рисунок з натурою. Піклуючись про побудову форми, про схожість рисунку з натурою, необхідно постійно пам'ятати про чітке і виразне моделювання форми тоном, ретельне опрацювання деталей з подальшим їх узагальненням і про поглиблене розуміння індивідуальної характеристики зображувальної натури. Художник повинен напрацювати в себе госте сприйняття характеру натури і досягти його виразної передачі.

Список використаних джерел

1. Сенін В. П., Коваль О. В. Школа рисунку олівцем. Натюрморт, пейзаж, портрет. Х., 2006.

Найденко Олена,
викладачка Комунального закладу
початкової спеціалізованої освіти
«Мистецька школа № 5» (м. Одеса)

РОЗВИТОК ПОЧУТТЯ РИТМА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ УЧНЯ -ПІАНІСТА

***Анотація.** У статті розкривається значення ритмічного виховання у піаністів-початківців; висвітлюється природа ритму; наголошується на важливості формуванні відчуття долі у метро ритмічному вихованні музиканта.*

***Ключові слова:** ритм, початковий етап, піаніст-початківець, ритмічне виховання.*

Початковий етап навчання гри на фортепіано займає одне з чільних місць у музичному вихованні молодого покоління. Саме в цей час закладаються основи сприйняття та відтворення музичної думки, утворюється пріоритет слухового і художнього компонентів над чисто

руховими діями. Піаністи-початківці розвиваються комплексно (формується відчуття ладу, музично-слухові уявлення, музична пам'ять тощо). А ритм є невід'ємною складовою усього процесу формування майбутнього музиканта й визначає правильність встановлення контакту з музичною мовою від самого початку навчання.

Ритм – явище складне і надзвичайно багатогранне. Як взаємообумовлене співвідношення в часі і просторі ритм по-різному виявляється в різних сферах життя і видах мистецтва. Звідси впливає розуміння ритму як загальної категорії з усім розмаїттям виражальних засобів, у конкретній взаємодії яких постає й існує музична думка.

Ритм є першоосновою музики та невід'ємною складовою всього процесу навчання гри на фортепіано. Видатні піаністи-педагоги Василь Барвіньський, Фелікс Blumenfeld, Олександр Гольденвейзер, Костянтин Ігумнов, Генріх Нейгауз, Леонід Ніколаєв, Дарія Герасимович, Віктор Клин, Роман Савицький та багато-багато інших розглядали ритм у комплексі музичної підготовки піаністів-початківців. Саме тому перші уроки гри на фортепіано були присвячені не «постановці рук» і технічним вправам, а розвитку слуху і почуттю ритму.

На початковому етапі гри на фортепіано дуже важливо сформувати відчуття ритмічної долі, уміння відтворити її в будь-якому музичному творі. Важливо, щоб на основі слухових уявлень учні усвідомили, що немає музичних творів без ритму. При цьому треба звертати увагу піаністів-початківців на виражальне значення ритму, на його роль у фортепіанних творах. Діти повинні навчитися розуміти, що почуття ритму є синтетичним і складається з таких структурних елементів: почуття єдиної ритмічної пульсації; утворення метричних сильних долей, визначених акцентами, їх рівномірне чергування; групування слабких долей навколо сильних; співвідношення тривалостей ритмічного рисунка, яке базується на рівномірній пульсації; вибір часу рівномірної одиниці пульсації як основи темпу.

Процес формування почуття ритму в піаністів-початківців охоплює всі грані розуміння природи ритму: відчуття відносності у сприйнятті часу; розуміння ритму в музиці як емоційно виразової, художньо-смісловій категорії, а не тільки просторової: технологія виконавського музичного ритму завжди моторно-рухова у своїй основі. Динаміка ритму, що знаходить у музичному формоутворенні смислове наповнення, може бути різноманітною. Вона визначається конкретним співвідношенням двох основних функцій ритму – активно-стимулюючої (процесуальної) так структурно-організуючої, тобто «форми у русі» і «форми у спокої». Тісно змикаючись із найзагальнішими основами музичного формоутворення, ритм виступає однозначно як процес і як його організація. Активна доцентрова тенденція в ритмі є провідною. Як головний драматургічний чинник ритм виступає справжнім «режисером» усієї музичної дії.

Велике значення у розвитку ритмічних навиків піаністів-початківців має продумане, кваліфіковане педагогічне керівництво. Для оволодіння музичним твором важливим є правильно організувати ритм, що сприяє ясності музичного викладу, допомагає у вирішенні виконавсько-виражальних завдань. Головними принципово важливими компонентами музично-виконавського ритму є темпоритм (музична пульсація), ритмічне фразування («періодизація»), свобода музично-ритмічного руху (агогіка), пауза, цезура, синкопа тощо.

Ритмічне виховання базується на оволодінні простими й легкодоступними різноманітними рухами, що відповідають, як моторній природі музичного ритму, так і природній біологічній потребі дітей у рухах. Вже з перших кроків у навчанні гри на фортепіано початківців супроводжує формування ряду ігрових прийомів і навиків, які безпосередньо співвідносяться з процесом розвитку почуття ритму й виступають в якості його конкретної відчутної «опори».

Основна відмінність, з якою зустрічаються піаністи-початківці, є пісенний і танцювальний ритми; перший вимагає плавності, деякого

пом'якшення між протяжними і короткими звуками; другий, навпаки, загострення цієї різниці, чіткого відчуття сильних долей. Це елементарний приклад, адже для кожного твору притаманний власний, неповторний ритм. Саме тому ритмічна грамотність розбору тісно пов'язана з відчуттям характеру твору.

Ритмічна вправність піаністів-початківців розвивається на спеціальних вправах, які допомагають знайти правильне розуміння проблеми ритму. Ритмічні вправи для початківців у поєднанні з ігровими елементами та ілюстраціями допомагають створити на уроці жваву, активну та цікаву обстановку, підвищують заохочення до гри на фортепіано. Такі вправи цікаві не тільки як засіб розвитку ритму, але й як певний «ключ» до розуміння піаністичних проблем у творах. Учні можуть захопитися ритмом, ніби запустивши в собі рівномірне коливання маятника. Велике значення в цьому процесі має слухання якісної ритмічно-організованої музики. Ритмом можна заразити, власне тому ті, хто відвідують концерти й слухають вишукані музичні ритми, мають перевагу перед тими, хто цього не робить.

Отже, виконання музики активно виховує, різносторонньо «вправляє» музично-ритмічне відчуття, створює природне, виключно сприятливе середовище для піаністів-початківців. Однак ритмічні завдання необхідно вирішувати систематично і цілеспрямовано, ускладнюючи їх відповідно до рівня пізнавальної діяльності учнів. Пошуки досконалої художньо-ритмічної вправності дають можливість не тільки зрозуміти та засвоїти засоби музичної виразності, але й відтворити художній образ твору, що становить основу виховання фортепіанної майстерності. При цьому важливо враховувати комплексне вирішення основних завдань ритмічного характеру: систематичність, поступовість, послідовність, повторність.

Список використаних джерел

1. Букач М. М. Виховання почуття ритму в молодшому шкільному віці / *Наукова праця*. Випуск 279. Том 291. С. 109-117. // URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/357217>

2. Литвинчук Л. Музичний ритм як основа природного фундаменту біоритму людського організму. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, 2019 . Вип. 14. // URL: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2011-14.%p>

Несєврова Ілона,

викладачка дитячої музичної школи № 2
ім. В. П. Шаповаленка,

Черняхівська Руслана,

викладачка дитячої музичної школи № 2
ім. В. П. Шаповаленка (м. Полтава)

ЗАЛУЧЕННЯ УЧНІВ ДИТЯЧОЇ МУЗИЧНОЇ ШКОЛИ ДО МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ НА УРОКАХ ФОРТЕПІАНО

***Анотація.** У статті висвітлюється значення музичного фольклору у навчанні гри на фортепіано учнів початкової школи мистецького закладу. Наводяться приклади музичних творів, які можна використати на заняттях фортепіано. Пропонуються творчі завдання для учнів при опануванні музичного фольклору.*

***Ключові слова:** музичний фольклор, фортепіано, творчі завдання, музичний репертуар.*

Фольклор як безпосередній спадкоємець найдавніших форм людської культури доніс до наших днів естетичні уявлення минулих поколінь, вивірений століттями художній досвід. Виражаючи рівень свідомості й світовідчуття народу, фольклор зберігає в кожному історичному епоху значення первинної художньої переробки сукупного чуттєво-практичного досвіду і є складним естетичним, художнім і соціальним явищем.

Нині, коли йдеться про збереження національних традицій, відродження духовності й національної самосвідомості, особливої ваги набуває вивчення традиційних і сучасних форм народної творчості та їх безпосередній вплив на формування духовної спадщини народу. За останні